

Učiteljski pravnik.

—g Vračunaje vojaških let za pokojnino državnim uslužbencem. »Slov. Narod« poroča: Glavna kontrola je izdala sledeče rešenja: Člen 45., točka 2 uradniškega zakona se mora razumeti tako, da pripadajo selitveni stroški civilnim in vojaškim osebam, katere navršijo polno število službenih let, vračunajoč v to i leta vojne službe dvojno. Kajti ako bi ne bilo tako, ne bi stalo v 121. členu zakona o ustroju vojske in mornarice, da se stavi častnik, je dovršil 35 let aktivne vojaške službe, vračunajoč vojno službo dvojno, odmah na svojo zahtevo v pokoj, t. j. da dobi svojo polno pokojnino; to pa velja tudi za uradnike, ker se računa i tem po čl. 137., točka 3 uradniškega zakona vojna služba za pokojnino kot aktivnim častnikom. Po tem se upokoji lahko na njegovo zahtevo i uradnik, kadar navršijo 35 službenih let z dvojno všteti vojnimi leti, ker se smatra, da je dosegel polno pokojnino.

—Š **Važno za upokojece** s 35 let službe in 65 let starosti. Razpis ministrstva z dne 14. decembra 1923., št. 70.753, s katerim se je izdala izvršilna naredba k zakonu o civilnih državnih uslužbenih glede prevedbe onih s 35 službenimi leti in 65 leti starosti, določa, da se morajo prevesti in razvrstiti tudi uslužbenci, ki so dopolnili 35 let službe ali 65 let starosti. Če je uslužbenec 65 let star, pa nima 35 službenih let, se mora ravno tako prevesti in upokojiti po novem zakonu, kakor da je dopolnil 35 let službe in 65 let starosti.

Splošne vesti.

Ideja narodnega in državnega edinstva in jugoslovanske nacionalistične misli je zahtevala žrtve troje mladih življenj, da iz mučeniške krvi zažubori in požene novih tokov v plamtečih srcih, za pelike ideje in ideale.

Mladina, ki v tem realnem kaosu daje državi novih zdravih dotokov in se navdušuje za vzvišene ideale, je bila iz zasede od zločeste roke napadena od sovražnikov zdravega nacionalizma, ki je naši državi potreben tako kot ribi voda in ptici zrak.

Kot nosilci jugoslovanske nacionalistične misli, narodnega in državnega edinstva med mladino, kar so tudi najvišji ideali našega zvanja, so padli dne 1. junija t. l. v Trbovljah

borci jugoslovanske nacionalistične misli:

Stanko Žnideršič, Franc Šlajpah in Žarko Boltavzar.

Narodnima mučnikoma Lundru in Adamiču, so se pridružili sveži grobovi. Naša nacionalna zgodovina črta svoje meje in s krvjo probuja mase k nacionalni zavesti.

Iz krvi nacionalnih borcev — junakov bo vzplamtela nova moč jugoslovanske nacionalistične misli in ideje narodnega in državnega edinstva ter prinesla zmago naši mladi državi!

Mučeniški krvi in žrtvi za idejo močne naše mlade države, M. Draškoviču, so se pridružili novi mučeniški, ki jim oddolžimo najboljše njihova mlada življenja z delom za idejo — za katero so umrli.

KAJ NAM PRITIČE?

(Iz kroga poročenih učiteljic.)

Nova določba o draginjskih dokladah je prinesla učiteljicam, omoženim z državnimi nameščenci staro krivico. Iz odločbe je zopet prozorno razviden principijelni odpor proti upravičenosti našega zahtevka neumestno odklanjanje logike v naših razlogih. Država prizna možu draginjsko osebno doklado, ker uvidi njeno potrebo in ker ga s tem odškoduje za njegovo delo. Ako je možki uslužbenec poročen, mu prizna tudi doklado za ženo in otroke. Skrb države za družino se zrcali v dodatku doklad za ženo in za otroke, med tem ko se osebna draginjska doklada smatra odškodnina za osebno

delo. Ako je možki uslužbenec slučajno poročen z ženo, ki je v aktivni službi, mu država logično črta doklado za ženo, ker izvira iz ženine službe honorar, ki paralizira doklado za soprogo. Doklada za ženo pa izvira iz dejstva, da treba podpisati zakonca kot tvoritelja države v splošnem, v posebnem oziru pa, da se odškoduje ženino domače delo in njena skrb, ker radi preobloženosti poslov nima prilike pridobiti zunaj. — Kaj pa se zgodi, ako skrči žena svoje domače delo in da svoje moči na razpolago državi? Da s tem žrtvuje, je jasno, toda oglejmo si samo njeno delo v prid državi, ne glede na sentimentalnost o izgubi vpliva na domače razmere. Moči, ki jih

da državi na razpolago, morajo biti popolne, one se tudi uprežejo brez sentimentalnosti, brez ozirov in olajšav na ženin naravni poklic, v službeni aparat. Realnemu delodajalcu ne pride na um, da bi za isto kvalitativno in kvantitativno delo odmerjal v posameznih slučajih različnih odškodnin. Država to dela, sicer ni tega v nobenem obratu. Država skrči ženino osebno doklado, ki si jo s svojim osebnim delom zasluži po vsi pravici v polni meri, na — polovico. — Pogledati se logično v sedanje razloge državne uprave bi rezultiralo: Država daje možu osebno draginjsko doklado, daje mu doklado za ženo in otroke, ker ti nimajo posebnega zaslužka. Čim se izpremeni razmerje, da vstopi zraven moža v državno službo še žena, se zmanjša dolžnost države za preskrbo službujoče dvojice, češ, saj se plačuje že dovolj enega. Na drugi strani pa prejema učiteljica, omožena z možem, ki ni v državni službi, polne osebne draginjske doklade ne glede na njegov zaslužek izven državnih blagajn. Koliko kričave izvira iz te mrzle in neumiljene geste odločujočih činiteljev, pričajo številni protesti. Zdi se, da je potreben poseben apel na zdrav razum, da se pomakne to vprašanje bliže luči. Dosedaj moramo ugotoviti to-le:

1. Država smatra koincidenco službe moža in žene v državnem službenem razmerju za manj vreden faktor v državni upravi.

2. Država plačuje isto delo ne po faktičnem efektu, marveč po slučajnem medsebojnem razmerju dveh v istem službenem aparatu službujočih sil.

3. Država hoče ustvariti z novo odločbo o draginjskih dokladah nov tip izkoriščenega in cenega delojemalca, ki je zbog svoje strokovne izobrazbe navezan nanjo.

4. Država se ne ozira na faktično pridobitno razmerje zakonske dvojice, ako je en del v državni službi, marveč le takrat, ako izvira pridobitnost obeh istočasno iz državne službe. S tem je podano samolastno vmešavanje v privatne razmere zakoncev.

Ta ugotovitev ne zadostuje, treba bo takojšnjega odločnega boja, da izgine ta anomalija državno-upravnih pojmov.

— **Za ločitev prosvetne uprave od politične in enotno prosvetno upravo v Sloveniji.** Učiteljsko društvo za krški okraj je na svojem zborovanju na Raki dne 28. maja t. l. soglasno odobrilo nastop predsednikov okrajnih učiteljskih društev, ki so se v seji širjega sosveta v Celju enodušno izrekli za ločitev prosvetne uprave od politične in za ustanovitev prosvetnih direktij. — Z ozirom na stvarne prosvetne razmere v Sloveniji pa tudi vztrajamo na zahtevi skupne prosvetne oblasti ter se odločno izjavljamo proti delitvi prosvetne uprave na dve oblasti. Prosvetni upravi naj načeljuje šolnik.

— **Upokojevcem učiteljev v Sloveniji.** Ministrstvo prosvete je upokojilo večje število učiteljev, ki so ali prekoračili 65 let starosti ali pa 60 let in dovršili službeno dobo. Upokojevcem so: Fran Gabršek, višji šolski nadzornik; Luka Jelenc, ravnatelj meščanske šole; Jakob Dimnik, ravnatelj osnovne šole; Josip Cepuder, ravnatelj osnovne

šole; Božidar Valenta, ravnatelj osnovne šole; dalje nadučitelji: Janez Levac, Janko Jeglič, in učitelji: Juraj Režek, Ivan Bele, Matija Lavrenčič, Matko Kante, Franjo Trost, Anton Likozar, Leopold Furlani, Klotilda Golf, vsi v Ljubljani. Izven Ljubljane so upokojeni: Gustav Vodušek, okrajni šolski nadzornik v Trbovljah, dalje nadučitelji: Franjo Črnogoj na Barju, Matija Hiti v Dobu, Fran Setinec v Prevorju, Ivan Pipan na Trati, Ferdinand Kalinger v Trzinu, Ivan Kern v Trbovljah-Vodah, Josip Zajec v Velikem Gabru, Janko Žirovnik v Borovnici, Miha Bregant v Sostrem, Miha Kabaj v Begunjah, Leopold Punčuh v Gorijem Logatcu, Peter Repič na Uncu, Josip Lasbacher v Rušah, Karel Pestevšek v Slivnici, Anton Porekar na Humu, Franjo Jeglič v Dovjem, Ivan Kit pri Sv. Križu, Ivan Povh pri Sv. Venčeslavu, Simon Šalamon v Smartnem, Anton Petriček v Zalcu, Simon Viher v Vuzenici, Josip Drnjač pri Sv. Petru (Maribor), Vinko Stoklas pri Sv. Andražu, Valentin Zavrl v Begunjah, Fr. Ravtar na Planini, Ivan Sabati v Zgornji Poljskavi, Iv. Krajnik v Breznem; od učiteljev: Martin Lorger v Ljubnem, Martin Repič pri Sv. Joštu, Franjo Ratej na Holmcu, Hinko Paternost v Ihanu, Blaž Jurko v Razboru, Ivan Kiferle v Mostah, Gizela Ekel v Novem mestu, Gizela Dominkuš v Lučah. Razen teh so upokojeni: na I. drž. gimnaziji v Ljubljani Franjo Zidar, na ljubljanskem moškem učiteljskem Anton Dekleva in na mariborskem ženskem učiteljskem Josip Fistravec.

— **40-letnica.** Želim, da bi se tovariši-maturanti iz leta 1884., kolikor nas je še, tekom letošnjih počitnic — v drugi polovici julija — v Ljubljani sestali, solidno praznovali svojo 40-letnico in se — poslovlili. Prosim tovariša Marolta v Ljubljani, da potrebno ukrene, določi termin in nas pravočasno pozove. — A. L.

— **Smrtina kosa.** Dne 4. t. m. je podlegel dolgotrajni zavrtni bolezni Vid Malnarič, dijak 3. razreda I. drž. realne gimnazije v Ljubljani, sin našega ljubljanskega tovariša Ivana Malnariča. Pogreb se vrši v petek 6. t. m. ob 16. uri (ob 4. uri) popoldan iz javne bolnice. — Prižadeti rodbini naše iskreno sožalje!

— **Mladina osnovne šole v Beli cerkvi** priredi v nedeljo, 22. junija 1924 razstavo ročnih del (od 6. dopoldne do 2. popoldne) in šolsko prireditev ob pol 4. popoldne po sledečem vzporedju: 1. Deklamacija: Mladi Jugosloven. 2. Petje: Na tujih tleh (dvoglasno). 3. Deklamacija: Na poti v šolo. 4. Petje (dramatična slika): Sarafan. 5. Igra v 3 dejanjih: »Povodnji mož«. 6. Petje (telovadni nastop): Naprej. Vstop prost. Prostovoljni prispevki se porabijo za šolsko knjižnico. Pridite vsi! Vabi vas mladina.

— **Kaj nas uči beseda lešnik?** Beseda lešnik, ki se glasi povsod tako, nas uči, da moramo pisati v vseh besedah, v katerih imamo prvotno skupino ščn, skrajšano skupno šn. Pravilne so torej po zgledu besede lešnika samo oblike: sirotišnica, smetišnica, vojašnica, mrtvašnica, bolnišnica, norišnica, učiteljš-

zrelejši mladini z dežele omogoči po skrajšani poti doseči cilj srednje šole — ne kaj se mora zgoditi, na se po deželski mladini nekoliko olajša dostop do poklicev, ki so ji pri današnjih razmerah vedno manj dosegljivi.

A vse to so socialne nujnosti, ki se same uveljavijo — pri nas kakor drugod in pomisleki, ki izvirajo odtod, nas ne smejo odvračati od naših načelnih zahtev. Za enkrat pa, preden dosežemo svoj cilj, naj se polaga čim večja važnost na izbor dijaškega naraščaja na učiteljskih in naj se pri sprejemanju dijakov postopa s primerno sigurnostjo. Naj mi bo dovoljena na tem mestu še kratka pripomnka k članku g. ravnatelja Vajde v »Učit. Tovarišu«, ker se tiče našega predmeta. Hvaležen sem mu zanj, ker je voda na naš mlin. Olajšal nam je obravnavo predmeta s strani, ki je kolikor toliko kočljiva. Ako je kaj dokazal, je dokazal to, da je nemogoče reševati šolska vprašanja v naši državi strogo po enem kopitu. Tudi najodločnejši centralist ne more hoteti, da bi radi razmer v drugih pokrajinah države morali v Sloveniji čakati 20 let na kako reformo, ki je danes

izvršljiva. Od takih nivelizacijskih tendenc na šolskem polju ne bi imel nihče koristi, nasprotno pa bi zglede šolstvo pri nas lahko dalo mnogo pobude drugim pokrajinam. (Dalje prih.)

T. J.:

Jovan Skerlić.

15. maja ov. god. bila je desetgodišnja smrti velikog, ne samo srpskog nego uopšte jugoslovanskega naučnog radnika Jovana Skerlića. Kao s naučnim radnikom i s ideologom pravog jugoslovenstva, kao s najvećim pobornikom ideje potpunog narodnog jedinstva našeg troimenog naroda pozabavile su se sve naše novine, političke i književne, a osobito mu je poštu odala nacionalistička štampa, nadahnuta i prožeta idejama svog učitelja. »Srpski književni Glasnik«, danas najbolje uređivani list u nas i najbolji i najbogatiji književni, kritički, umetnički, ekonomski i politički, uopšte kulturni glasnik, čedo je velikog pokojnika, i on mu je posvetio čitav jedan broj.

Jovan Skerlić rodio se u Beogradu 8. VIII. 1877. Tu je svršio školu i gimnaziju, te se upisao na sveučilište u filozofski fakultet lingvističko-literarni odsek s glavnim predmetima: francuski jezik i

književnost, 1899. pođe u Laussanu i kod čuvenog profesora George-a Renarda učio povest franc. književnosti i metodologiju književne povesti, gde je promoviran na doktora književnosti. Došavši u Beograd postavljen je za profesorskog pripravnika na gimnaziji za franc. jezik i književnost, zatim kao docent, pa vanredni profesor na Velikoj Školi za franc. jezik i književnost, a kasnije za povest srpske književnosti, što je bio njegov davnašnji ideal. Bavio se i politikom te je 1912. izabran za narodnog poslanika. U Lausani i Parizu zadojio se socijalističkom naukom, pa je te ideje kao vatan socijalist internacionalac hteo da prenese i u Srbiju, ali je nakon dubljeg razmišljanja, a usled drukčijih prilika i zbog potrebe nacionalizma, kao jedinog uveta za održanje jedne mlade i sveže nacije, tekom vremena postao nacionalni socijalist, nacionalist u potpunom smislu reči, te je kao takav delovao svega života. Smrt nam ga je otela u najvećem naponu svog stvaralačkog rada, u cvetu mladosti, u najkritičnijim i najburnijim danima, kad nam je bio najpotrebniji, kobne godine 1914.

Naučno-književni rad (dela): 1. L'opinion publique en France d'après la poésie politique et sociale de 1830 a 1848. 2. Pogled na današnju francusku književ-

nost. 3. »Uništenje estetike« i demokratizacija umetnosti. 4. Jakov Ignjatović. Književna studija. 5. Omladina i njena književnost (1848.—1871.). Izučavanja o nacionalnom i književnom romantizmu kod Srba. 6. Pisci i knjige (7 svezaka). 7. Vojislav J. Ilić. Književna studija. 8. Francuski romantičari i srpska narodna poezija. 9. Srpska književnost u XVIII. veku. 10. Svetozar Marković. Njegov život, rad i ideje. 11. Istorijski pregled srpske štampe. 1791.—1911.). 12. Istorijske nove srpske književnosti. (Malo izdanje). 13. Istorijske nove srpske književnosti. (Veliko izdanje, ilustrirano sa 109 slika). 14. Eseji o srpsko-hrvatskom pitanju. 15. Današnji srpsko-hrvatski nacionalizam. Osim toga ima velik broj studija, članaka, priloga, ocena i prikaza u mnogim listovima. Od 1907.—1914. uređivao je sam »Srpski književni Glasnik«.

Njegova su dela, kako vidimo, sva naučno-kritična, i u tome je on bio pravi mojstor, te mi valjda još ni danas nemamo dostojnog zamenika. Kao kritik bio je strog in dosledan. Glavna odlika njegova kritičnog rada bejaše potpunost, temeljitost i istinitost. Imao je pred sobom jasno označen pravac, s kojega nije skretao: Kao čovek zdrave naravi, kao pravi šumadinac nije voleo bolesne sentimentalnosti, koja je baš u prošlom de-